

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX
Wstęp	XXIII

Część I. Wprowadzenie do prawa podatkowego

Rozdział I. Pojęcie podatku	3
§ 1. Zagadnienia ekonomiczne opodatkowania	3
I. Uwagi ogólne	3
II. Polityczne i gospodarcze aspekty opodatkowania	4
1. Ekonomiczne granice opodatkowania	4
2. Zasada zdolności świadczenia	7
3. Skutki ekonomiczne opodatkowania	9
§ 2. Cechy prawne podatku	12
I. Uwagi ogólne	12
II. Władztwo podatkowe państwa	13
III. Cechy determinujące miejsce prawa podatkowego w systemie prawa	15
Rozdział II. Prawo podatkowe w systemie prawa	16
§ 1. Przedmiot i metoda regulacji w prawie podatkowym	16
I. Uwagi ogólne	16
II. Przedmiot regulacji prawnej w prawie podatkowym	18
III. Administracyjnoprawna metoda regulacji w prawie podatkowym	20
§ 2. Prawo podatkowe a prawo finansowe	21
I. Historyczne związki prawa podatkowego z prawem finansowym	21
II. Współczesne powiązanie prawa podatkowego z prawem finansowym	23
§ 3. Prawo podatkowe a prawo administracyjne	25
I. Związki prawa podatkowego z administracyjnym prawem ustrojowym	25
II. Związki prawa podatkowego z formalnym i materialnym prawem administracyjnym	26
§ 4. Prawo podatkowe a prawo cywilne	27

Rozdział III. System prawa podatkowego i jego struktura	30
§ 1. System podatkowy i zasady jego tworzenia	30
I. Uwagi ogólne	30
II. Czynniki kształtujące system podatkowy	31
III. Fiskalne cele opodatkowania	34
IV. Gospodarcze cele opodatkowania	34
V. Społeczne cele opodatkowania	35
VI. Technicznoprawne uwarunkowania opodatkowania	37
§ 2. Ogólne prawo podatkowe	38
I. Uwagi ogólne	38
II. Zakres regulacji ogólnego prawa podatkowego	39
III. Sposoby uregulowania ogólnego prawa podatkowego	39
§ 3. Szczegółowe prawo podatkowe	41
I. Uwagi ogólne	41
II. Cele oraz podstawowe elementy techniki podatkowej	42
1. Podmiot podatku	44
2. Przedmiot opodatkowania	46
3. Podstawa opodatkowania	47
4. Ulgi i zwolnienia podatkowe	47
5. Stawka podatkowa	48
III. Problematyka podatkowoprawnego stanu faktycznego	49
Rozdział IV. Konstytucyjne podstawy opodatkowania	51
§ 1. Prawne granice opodatkowania	51
§ 2. Konstytucyjne podstawy tworzenia prawa podatkowego	55
I. Uwagi ogólne	55
II. Idea państwa prawnego	58
§ 3. Konstytucyjne podstawy stosowania prawa podatkowego	64
I. Uwagi ogólne	64
II. Podstawowe założenia stosowania prawa podatkowego	65
Rozdział V. Źródła prawa podatkowego	71
§ 1. Pojęcie źródeł prawa	72
I. Uwagi ogólne	72
II. Szeroka i wąska koncepcja systemu źródeł prawa	76
§ 2. Konstytucja i ustawy zwykle jako źródła prawa podatkowego ...	77
I. Konstytucja – źródło prawa najwyższej rangi	77
II. Ustawa jako źródło prawa podatkowego	78
§ 3. Podstawowe akty prawne jako źródła prawa podatkowego	83
I. Istota i zakres regulacji	83
II. Rozporządzenia	85
III. Uchwały jednostek samorządu terytorialnego	86
§ 4. Prawo międzynarodowe i prawo unijne jako źródła prawa podatkowego	88
I. Uwagi ogólne	88

II. Problematyka podwójnego opodatkowania – uwagi ogólne ..	91
III. Umowy o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	92
IV. Podwójny charakter umów o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	94
V. Prawo unijne jako źródło prawa podatkowego	94
§ 5. Wpływ orzecznictwa na źródła prawa podatkowego	100
I. Uwagi ogólne	100
II. Rola orzecznictwa podatkowego sądów krajowych dla praktyki stosowania prawa	104
III. Związki między tworzeniem a stosowaniem krajowego prawa podatkowego	109
IV. Orzecznictwo podatkowe Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (obecnie TSUE)	111
§ 6. Wpływ zwyczaju i nauki na źródła prawa podatkowego	113
I. Zwyczaj w prawie podatkowym	113
II. Znaczenie nauki dla źródeł prawa podatkowego	114
Rozdział VI. Wykładnia prawa podatkowego	115
§ 1. Pojęcie wykładni prawa	116
I. Uwagi ogólne	116
II. Teorie statyczne i dynamiczne wykładni prawa	118
III. Cel wykładni prawa	119
§ 2. Założenia wykładni prawa podatkowego	120
I. Rola elementów statycznych w wykładni prawa podatkowego	120
II. Zasada pewności i sprawiedliwości	122
III. Dyrektywy interpretacyjne	124
§ 3. Wykładnia językowa prawa podatkowego	125
I. Tekst ustawy jako punkt wyjścia wykładni językowej	125
II. Stosowanie wykładni językowej	128
§ 4. Wykładnia systemowa prawa podatkowego	135
I. Pojęcie wykładni systemowej	135
II. Zewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	140
III. Wewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	141
IV. Zakres wykładni systemowej	142
V. Wsteczne działanie prawa podatkowego	144
§ 5. Wykładnia celowościowa prawa podatkowego	146
I. Pojęcie wykładni celowościowej	146
II. Gospodarczy sposób rozpatrywania prawa podatkowego	151
III. Powiązanie różnych rodzajów wykładni	152
§ 6. Wnioskowania prawnicze w procesie wykładni prawa podatkowego	154
I. Analogia w prawie podatkowym	154
II. Wnioskowania <i>a fortiori</i> w wykładni prawa podatkowego	161
III. Reguły kolizyjne w wykładni prawa podatkowego	162

Część II. Ogólne prawo podatkowe

Rozdział I. Założenia systemu ogólnego prawa podatkowego	173
§ 1. Pojęcie ogólnego prawa podatkowego	173
I. Istota i zakres ogólnego prawa podatkowego	173
II. Kodyfikacja ogólnego prawa podatkowego	179
§ 2. Główne kierunki rozwoju ogólnego prawa podatkowego	
w Polsce	183
I. Okres międzywojenny	183
1. Postępowanie podatkowe i zobowiązania podatkowe	
w latach 1918–1934	183
2. Ogólne prawo podatkowe w Ordynacji podatkowej	
z 15.3.1934 r.	185
II. Okres powojenny	190
Rozdział II. Zobowiązania podatkowe	193
§ 1. Charakterystyka ogólna	194
I. Problem rozgraniczenia materialnego prawa podatkowego	
i procedury podatkowej w ogólnym prawie podatkowym	194
II. Regulacja prawa zobowiązań podatkowych w ustawie	
z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa	196
§ 2. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	201
I. Uwagi ogólne	201
II. Stosunek zobowiązaniowy w prawie podatkowym	202
III. Rola obowiązku podatkowego w kształtowaniu stosunku	
prawnego zobowiązania podatkowego	205
IV. Regulacja prawna obowiązku i zobowiązania podatkowego	
w Ordynacji podatkowej	208
§ 3. Podmioty stosunków zobowiązaniowych w prawie podatkowym	209
I. Uwagi ogólne	209
II. Organ podatkowy jako podmiot zobowiązań podatkowych ..	211
III. Podatnik jako podmiot zobowiązań podatkowych	213
IV. Inne podmioty zobowiązań podatkowych	215
§ 4. Powstawanie zobowiązań podatkowych	219
I. Metody przekształcania obowiązku podatkowego	
w zobowiązanie podatkowe	219
II. Przedawnienie prawa do wymiaru podatkowego	220
III. Zaniechanie realizacji zobowiązań podatkowych	222
§ 5. Wygasanie zobowiązań podatkowych	225
I. Uwagi ogólne	225
II. Wykonywanie zobowiązań podatkowych poprzez zapłatę ...	227
1. Formy i terminy zapłaty podatku	227
2. Skutki nieterminowej zapłaty podatku	232
3. Potrącenie jako szczególny sposób zapłaty podatku	235
4. Nadpłata podatku	238

III. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	244
IV. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przedawnienie ..	246
V. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez umorzenie	248
§ 6. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	254
§ 7. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	272
I. Uwagi ogólne	272
II. Założenia odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe ...	274
III. Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta za zobowiązania podatkowe	277
1. Odpowiedzialność podatnika	277
2. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	278
IV. Odpowiedzialność następcy prawnego za zobowiązania podatkowe	281
V. Odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe	285
1. Ogólne zasady odpowiedzialności osób trzecich	285
2. Odpowiedzialność poszczególnych kategorii osób trzecich	291
Rozdział III. Postępowanie podatkowe	297
§ 1. Charakterystyka ogólna	297
I. Podstawowe cele postępowania podatkowego	297
II. Technika postępowania podatkowego	300
III. Postępowanie podatkowe jako szczególne postępowanie administracyjne	306
IV. Regulacja prawna postępowania podatkowego	309
§ 2. Ewidencja podatników oraz gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej	314
I. Uwagi ogólne	314
II. Ewidencja podatników	316
III. Gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej ...	317
IV. Tajemnica skarbowa	322
§ 3. Kontrola podatkowa	326
I. Uwagi ogólne	326
II. Przebieg kontroli podatkowej	328
1. Uwagi ogólne	328
2. Gromadzenie i wykorzystywanie materiałów faktycznych przez organy podatkowe	329
3. Zeznania i deklaracje podatkowe	332
4. Księgi jako dowód w postępowaniu podatkowym	337
III. Kontrola podatkowa jako element konstrukcyjny postępowania podatkowego	344
1. Uwagi ogólne	344
2. Kontrola prawidłowości ustalania i realizacji zobowiązań podatkowych przez podatników i płatników	345
3. Kontrola skarbowa	351

Część III. Szczegółowe prawo podatkowe

Rozdział I. Założenia systemu szczegółowego prawa podatkowego	357
§ 1. Pojęcie szczegółowego prawa podatkowego	357
I. Racjonalny a historyczny system podatkowy	357
II. Struktura systemu podatkowego	362
III. Systematyka podatków	363
1. Uwagi ogólne	363
2. Podatki pośrednie i bezpośrednie	364
3. Podatki osobowe i rzeczowe	366
4. Podatki przychodowe, obrotowe, dochodowe i majątkowe	366
5. Inne podziały podatków	368
6. Struktura współczesnych systemów podatkowych	370
§ 2. Rozwój polskiego systemu prawa podatkowego	371
I. Kształtowanie się systemu podatkowego w okresie międzywojennym	371
II. Struktura systemu podatkowego w okresie międzywojennym	373
III. Zmiany systemu podatkowego w latach 1944–1951	374
IV. Aktualna struktura polskiego systemu podatkowego	375
Rozdział II. Podatki dochodowe	377
§ 1. Historia	378
I. Kształtowanie się konstrukcji podatku dochodowego	378
II. Typy podatku dochodowego	378
III. Podstawowe cechy podatku dochodowego	380
§ 2. Główne kierunki rozwoju polskiego podatku dochodowego	381
I. Okres międzywojenny	381
II. Okres powojenny	382
1. Podatek dochodowy	382
2. Podatek od wynagrodzeń	384
3. Podatek wyrównawczy	385
4. Opodatkowanie dochodów państwowych i spółdzielczych podmiotów gospodarczych	386
5. Kierunki reformy podatku dochodowego	387
§ 3. Ogólna charakterystyka	389
I. Podatek dochodowy od osób fizycznych a podatek dochodowy od osób prawnych	389
II. Miejsce podatku dochodowego we współczesnych systemach podatkowych	391
§ 4. Podmioty podatku dochodowego	392
I. Uwagi ogólne	392
II. Podmioty podatku dochodowego od osób fizycznych	393
III. Podmioty podatku dochodowego od osób prawnych	398
IV. Ograniczony i nieograniczony obowiązek podatkowy	402
§ 5. Przedmiot podatku dochodowego	406
I. Uwagi ogólne	406

II. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób fizycznych	407
1. Uwagi ogólne	407
2. Źródła przychodów	410
3. Zwolnienia przedmiotowe	414
4. Koszty uzyskania przychodu	417
5. Dochody o charakterze szczególnym	422
III. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób prawnych	424
1. Dochód jako przedmiot opodatkowania	424
2. Przychody	438
3. Zwolnienia przedmiotowe	441
4. Koszty uzyskania przychodu	444
§ 6. Podstawa opodatkowania w podatku dochodowym	468
I. Uwagi ogólne	468
II. Powiązania przedmiotu podatku i podstawy opodatkowania w konstrukcjach prawnych podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych	469
III. Odliczenia od podstawy opodatkowania i od podatku w podatku dochodowym od osób fizycznych	471
IV. Odliczenia od podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	475
§ 7. Stawki w podatku dochodowym	476
I. Uwagi ogólne	476
II. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	478
1. Konstrukcja prawna taryfy podatkowej	478
2. Progresywna taryfa podatkowa a procesy inflacyjne	479
3. Ryczałt podatkowy jako element prawa materialnego i postępowania podatkowego	480
4. Konstrukcja prawna ryczałtu	482
5. Szczególne stawki podatkowe	484
III. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	485
§ 8. Obliczanie i pobór podatku dochodowego	486
I. Uwagi ogólne	486
1. Założenia postępowania podatkowego w podatku dochodowym	486
2. Technika postępowania podatkowego	488
II. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób fizycznych	491
III. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób prawnych	493
IV. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	494

V. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	497
Rozdział III. Podatki obrotowe	499
§ 1. Historia	499
I. Kształtowanie się konstrukcji podatków obrotowych	499
II. Podstawowe kierunki rozwoju podatków obrotowych w Polsce	501
1. Okres międzywojenny	501
2. Okres powojenny	503
§ 2. Ogólna charakterystyka	505
I. Uwagi ogólne	505
II. Rodzaje podatków obrotowych	506
III. Formy ogólnego podatku obrotowego	508
IV. Akcyzy, monopole i inne podatki obrotowe	514
§ 3. Podatek od towarów i usług	520
I. Podstawowe założenia	520
II. Podmioty podatku	523
III. Przedmiot podatku	528
IV. Podstawa opodatkowania	539
V. Stawki podatkowe	543
VI. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	548
VII. Technika obliczania i poboru podatku	554
§ 4. Podatek akcyzowy	565
I. Podstawowe założenia	565
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	571
III. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	575
IV. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	581
§ 5. Podatek od gier	582
§ 6. Podatek od czynności cywilnoprawnych	584
I. Uwagi ogólne	584
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	585
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	588
IV. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	590
Rozdział IV. Podatki przychodowe i majątkowe	593
§ 1. Historia	593
§ 2. Podstawowe kierunki rozwoju polskich podatków przychodowych i majątkowych	595
I. Okres międzywojenny	595
II. Okres powojenny	597
§ 3. Ogólna charakterystyka	600
§ 4. Podatek rolny	605
I. Podstawowe założenia	605
II. Podmioty podatku	606

III. Przedmiot podatku	608
IV. Podstawa opodatkowania	611
V. Stawka podatkowa	614
VI. Ustalanie i pobór należności podatkowych	615
§ 5. Podatek leśny	616
I. Uwagi ogólne	616
II. Podmiot i przedmiot podatku	617
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	618
IV. Ustalanie i pobór należności podatkowych	619
§ 6. Podatek od nieruchomości	620
I. Uwagi ogólne	620
II. Podmiot i przedmiot podatku	621
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	627
IV. Ustalenie i pobór należności podatkowych	630
§ 7. Podatek od środków transportowych	632
§ 8. Opłata targowa	635
§ 9. Opłata od posiadania psów, opłata miejscowa i opłata uzdrowiskowa	638
I. Uwagi ogólne	638
II. Opłata od posiadania psów	639
III. Opłata miejscowa i opłata uzdrowiskowa	640
§ 10. Podatek od spadków i darowizn	641
I. Uwagi ogólne	641
II. Podmiot i przedmiot podatku	643
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	648
IV. Powstanie obowiązku podatkowego oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	652
§ 11. Podatek od wydobycia kopalin	655
Indeks rzeczowy	659